Список використаних джерел

1. Dipu KV. Streamlining processes through BPR in insurance industry. 2020. Feb 10. URL: https://www.expresscomputer.in/news/streamlining-processes-through-bpr-in-insurance-industry/48841.

2. Ganesan D. A sneak peek into Business Process Reengineering (BPR). NTT DATA INSURANCE. 17.01.2023. URL: https://insurance.nttdata.com/post/a-sneak-peek-into-business-process-reengineering-bpr.

Гвоздєй Наталія Іванівна,
кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів, обліку та економічної безпеки;
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

ГРОШОВО-КРЕДИТНА СИСТЕМА УКРАЇНИ В ПЕРІОД ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ

Кожна країна має свої особливості структури та функціонування кредитної системи, які відображають специфіку організації виробництва відповідно до певних політичних та економічних умов. У більшості країн структура кредитної системи складається з банківської системи та системи небанківських кредитних установ.

В Україні вже створена національна кредитна система, яка включає Національний банк України та низку кредитних установ, серед яких, насамперед, банківські установи (основні кредитори української економіки) та ряд парабанківських кредитних установ, таких як фінансові компанії, ломбарди та кредитні спілки. Лізингові, факторингові та суто кредитні компанії класифікуються як фінансові компанії згідно з чинним українським законодавством[1].

Сьогодні грошова система України – це багаторівневий механізм акумуляції та перерозподілу фінансів, який потребує вдосконалення. На сучасному фінансовому ринку існують проблеми, які потребують вирішення шляхом проведення ефективної грошово-кредитної політики та правового регулювання[2]. *Аналізуючи їх, можна виділити кілька основних:*

1. Високий рівень доларизації економіки.

2. Незначне поширення вексельного обігу.

3. 122 місце в рейтингу найбільш корумпованих країн світу, що призводить до відчуження України на світовому ринку. Новим проявом корупції в Україні є особливий вид корупції - корупція кризового типу, яка, з одного боку, викликана суспільною кризою, а з іншого - є причиною цієї ж кризи, що в кінцевому підсумку унеможливлює проведення будь-якої реформи в країні, оскільки вона втратить своє значення.

4. Низький рівень монетизації економіки. Після запровадження національної грошової системи у 1996 році рівень монетизації у 1997 році становив лише 13,5%. Станом на 1 січня 2008 року він становив 55,8%, а в 2019 році відбулося різке зниження на 36,1%. Таким чином, коефіцієнт монетизації значно зріс з 2000 року, але його зростання є недостатнім. Більше того, через війну в країні (з 2014 року) та девальвацію гривні, на початку 2021 року рівень монетизації становив 44% ВВП, а на кінець листопада - лише 38% ВВП. І це при тому, що в розвинених країнах рівень монетизації економіки становить: у країнах Східної Європи – не менше 30%, Чехії – 79,4%, США – 80%, Китаї – 195,3%, Японії – 255[3].

Головною проблемою для економіки України стала війна, яка триває з 2014 року. Повномасштабне вторгнення російських військ в Україну 24 лютого 2022 року стало великим шоком. Таким чином, поки країна руйнується військовою агресією ззовні, зсередини відбувся значний обвал валютного курсу, що супроводжується інфляційним тиском.

Виходячи з виявлених проблем, можна запропонувати наступні шляхи їх вирішення та покращення стану грошово-кредитної системи в цілому:

1. У зв'язку з високим рівнем доларизації економіки слід розглянути заходи з її дедоларизації:

- заборонити встановлення цін в іноземній валюті на внутрішньому ринку України. Іншими словами, валютою ціни та платежу має бути лише гривня, а розрахунки між суб'єктами господарювання повинні здійснюватися в національній валюті;
- зменшення девальваційного навантаження на гривню шляхом заборони іноземної валюти кредитування, що, в свою чергу, зменшить попит на іноземну валюту;
- підвищення довіри до національної валюти та її стабілізація;
- запровадити високі податкові ставки на купівлю іноземної валюти та встановити різницю між курсом купівлі та продажу, зі збільшенням якої купівля іноземної валюти зменшуватиметься, оскільки вона не буде вигідною для короткострокових інвестицій;
- зменшити залежність від іноземних кредиторів та скоротити державні запозичення.

2. Розвивати операції на відкритому ринку шляхом збільшення операцій банків з векселями та поширення вексельного обігу в цілому, а також запровадження більшої кількості форм цінних паперів (акцій, облігацій тощо).

3. Підвищити ефективність роботи антикорупційних органів в Україні, таких як НАЗК (Національне агентство з питань запобігання корупції), НАБУ (Національне антикорупційне бюро України), САП (Спеціалізована антикорупційна прокуратура) тощо. На нашу думку, одними з найбільш ефективних методів є:

- забезпечення невідворотності кримінального покарання за корупцію;

- звільнення з посади з подальшою забороною працювати в органах державної влади та втратою соціальних гарантій (наприклад, пенсії);
- позбавити депутатів недоторканності;
- створити системи прозорості для людей, такі як Prozorro;
- щорічне звітування урядовців.

4. Для підвищення рівня монетизації необхідно вжити заходів для економічного зростання України, які включають зростання виробництва товарів і послуг та розвиток національної економіки.

5. На жаль, в умовах воєнного стану більшість способів покращення економічної ситуації в країні, в тому числі і монетарна система, не можуть працювати на повну потужність або не працюють взагалі (наприклад, дедоларизація). Однак Національний банк України не зупиняє свою роботу, а навпаки, робить все можливе для якнайшвидшої стабілізації економіки та надання максимально ефективної допомоги Збройним Силам України. Національний банк продовжує здійснювати кроки для підтримки фінансової стабільності у своїй монетарній політиці та регулюванні фінансового сектору[4].

З метою запобігання відтоку капіталу за кордон та недопущення макроекономічних дисбалансів з 4 квітня 2022 року тимчасово скорочено граничні строки розрахунків за операціями з експорту та імпорту товарів з 365 до 90 календарних днів. Нові вимоги застосовуватимуться до експортно-імпортних операцій резидентів з очікуванням, що це розширить їхні можливості в умовах порушення ланцюгів поставок через війну [5].

Таким чином, проаналізувавши грошово-кредитну систему України, можна зробити висновок, що протягом останніх років вона активно змінюється: створюється і розвивається дворівнева банківська система, активізується діяльність небанківських кредитних установ і незалежних комерційних банків. У довгостроковій перспективі, після нашої перемоги, найкращою можливістю для стабільного економічного розвитку України є створення зони вільної торгівлі з ЄС та її розвиток. Це забезпечить удосконалення чинного митно-тарифного законодавства України, підвищення якості вітчизняної продукції та її вихід на світовий ринок.

Список використаних джерел

1. Стельмах В.С. Грошово-кредитна політика в Україні: монографія. Київ, 2009. 421 с.

2. Калетнік Г. М. Державне регулювання економіки: навч. посіб. / за ред.. Н. М. Калетнік, А. Г. Mazur, О. Н. Кубай. Київ. 2011. 428 с.

3. Монетизація економік як пріоритет нової монетарної політики в умовах економічних санкцій. URL: https://www.mdpi.com/1911-8074/15/3/140/htm

4. Постанова Правління Національного банку України «Про внесення змін до постанови Правління Національного банку України від 24 лютого 2022 року № 18» від 4 квітня 2022 р. № 68.

5. Офіційний сайт Національного банку України. URL: https://bank.gov.ua /ua/news/all/nbu-pererahuvav-na-potrebi-viyskovih196-mlrd-grn-na-spetsrahunku--ponad-1-mlrd-grn

Григораш Ольга Вікторівна,
кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування;
Університет митної справи та фінансів

ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ КРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Війна, що триває, негативно впливає на економічну активність в Україні через постійний дефіцит енергоресурсів та падіння споживчих настроїв через воєнні дії. На рис. 1 представлено динаміку бюджетного дефіциту України (рис. 1).

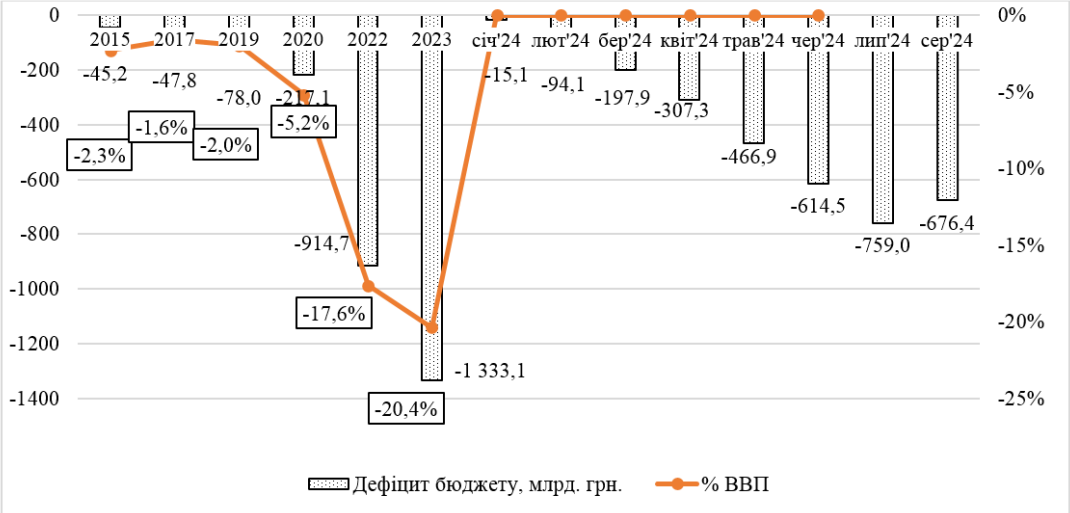

Рис. 1. Бюджетний дефіцит України у 2015-2024 рр.
Джерело: складено авторами на основі даних [1, 8]

З початком війни у 2014 р. обсяг бюджетних видатків перевищує бюджетні надходження. Внаслідок карантинних обмежень у 2020 р. обсяг дефіциту бюджету зріс втричі. Найбільше зростання дефіциту відбувається у 2022 р. з початком повномасштабної війни і становить 914,7 млрд. грн. Тенденція до зростання зберігається й у 2023 р., коли дефіцит перевищив 20% ВВП. У 2024 р. бюджетний дефіцит продовжує зростати, в умовах значного збільшення бюджетних видатків на оборону питання наповнення доходної частини залишається особливо актуальним.